

Fabian Fool

Groep : 7

Voorwoord

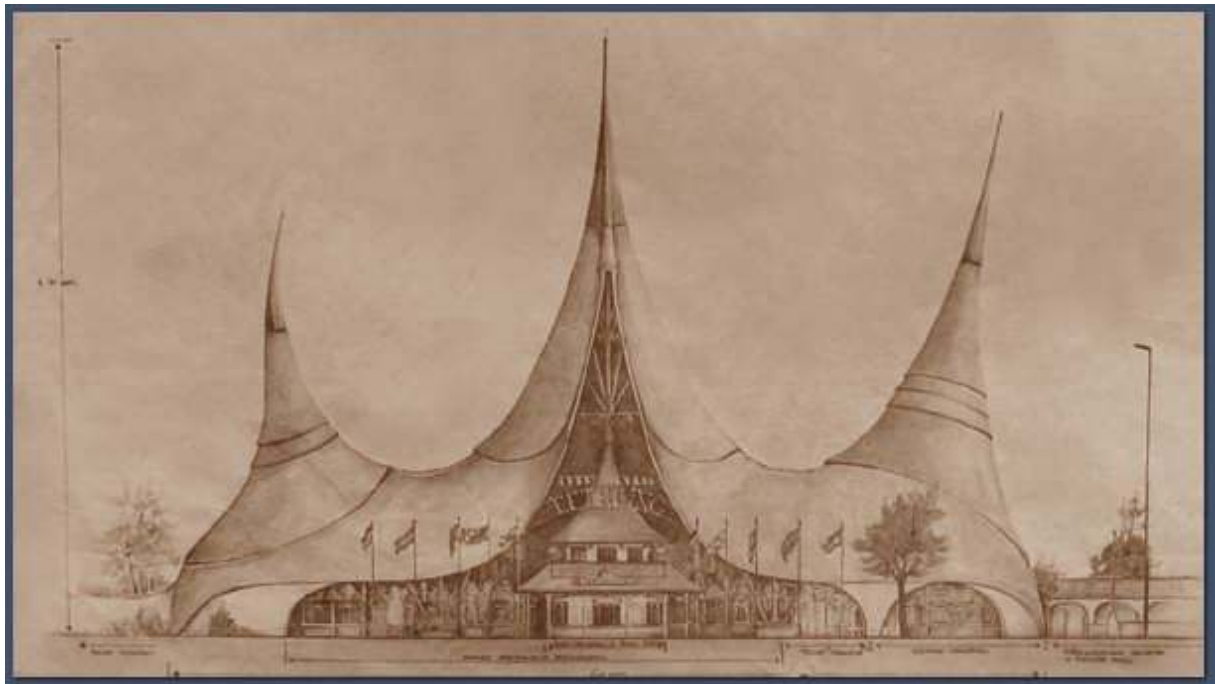
Waarom heb ik voor het onderwerp de Efteling gekozen.

Omdat de Efteling het beste en het coolste pretpark van Nederland is.

En er is ontzettend veel over te vertellen.

Na het maken van dit werkstuk kan ik haast niet wachten om weer naar de Efteling toe te gaan.

Efteling: een 'Wereld vol Wonderen'.

Het Huis Van De Vijf Zintuigen

Inhoudsopgave :

Blz.

- 2: Voorwoord
- 3: Inhoudsopgave
- 4: Het ontstaan van de Efteling
1933/1951
Waar komt de naam de Efteling vandaan?
- 5: Peter Reijnders
Anton Pieck
- 6: De Efteling van jaar tot jaar
1952/1960
- 8: 1961/1970
Ton van der Ven
- 10: 1971/1980
- 11: 1981/1990
Pardoes
- 13: 1991/2000
De vier Rijken in de Efteling
- 15: 2001/2005
- 16: Sprookjes en Verhalen in de Efteling
- 17: Nawoord
Bronvermelding

Het ontstaan van de Efteling

1933 - 1951

In de jaren 30 van de vorige eeuw was het soms heel moeilijk. Er was weinig werk, veel katholieke gezinnen met veel kinderen en weinig recreatiemogelijkheden. De roomse kerk in Brabant besloot daar wat aan te gaan doen. In 1933 werd er besloten een sportpark aan te leggen. Vijftig werkloze mannen konden daarbij aan het werk. De aanlegkosten waren hoog, zeker voor die tijd, tussen de 15.000 en 20.000 gulden (6.809 tot 9.079 euro). Op 15 mei 1935 wordt het sport- en wandelpark officieel geopend. Het heeft een voetbalveld, twee oefenveldjes en een speelweide. In 1936 komt er een speeltuin bij met een draaimolen, glijbaan, kabelbaan en een echte ponybaan. Later komt er ook nog een wielerved van zand bij.

In de oorlog wordt het voetbalveld nog volop gebruikt door voetbalclub de Parktrappers.

Na de oorlog blijkt dat er te weinig mensen naar het park komen. Er wordt gedacht aan uitbreiden.

Begin 1948 zijn de tekeningen klaar en in juni wordt meneer van der Heijden burgemeester van Loon op Zand, de gemeente waar ook Kaatsheuvel bij hoort. Dit is een belangrijke stap voor het begin van de Efteling, want van der Heijden zal samen met Peter Reijnders en Anton Pieck ervoor zorgen dat het Sprookjesbos er komt.

In 1950 wordt de naam veranderd in Natuurpark de Efteling en krijgen ze van de gemeente 400.00 gulden (181.570 euro) voor de uitbreiding en 2 jaar later nog eens 600.000 gulden (272.356 euro).

Op eerste pinksterdag 1951 wordt de nieuwe Eftelingspeeltuin geopend en een nieuwe horecavoorziening: het Theehuis.

Peter Reijnders was toen al gevraagd om zich met de Efteling te gaan bemoeien. Hij deed de technische dingen en Anton Pieck ontwierp en tekende.

Waar komt de naam de Efteling vandaan?

De Efteling ligt in het dorp Kaatsheuvel in de gemeente Loon op Zand.

De Efteling is een merknaam, dat betekent dat niemand anders zonder toestemming van de Efteling deze naam mag gebruiken.

Maar waar komt deze naam eigenlijk vandaan? Niemand weet het zeker.

Verschillende mensen, die heel veel weten van geschiedenis, praten daar al jaren over.

Vanaf de 14^e eeuw wordt de naam Efteling in officiële papieren op minstens 18 verschillende manieren geschreven: van Efterlinc, Dechterlinc, Dafterlinge en Achterling tot Erstelinghe, d Effelingh en Essteling.

Zo heette een wijk in het dorp en zo kun je de naam op twee manieren verklaren.

Tot 1500 komt het woord 'achter' in de naam voor. De wijk Achterling is vanaf Loon op Zand achteraf gelegen.

Na 1500 is dat woord vervangen door het leuker klinkende eerste'. Als je vanuit (zuid) Holland komt en met een pont over de Vaart was gezet, die door Kaatsheuvel liep, dan was het de eerste wijk in Brabant waar je kwam.

Volgens andere mensen was er daar een boerderij die Ersteling heette. In 1950 zei pater Rijkers, dat de naam Efteling was afgeleid van Ersteling, de naam van de boerderij dus. In al die eeuwen is de naam veranderd in Essteling en die 2 s-en gingen ze na een poosje uitspreken als een f, dus Efteling.

Niet iedereen gelooft dit, maar zolang de deskundige mensen het niet weten, geloven de mensen van de Efteling in de uitleg van pater Rijkers.

Het blijft dus een beetje geheim waar de naam Efteling vandaan komt, maar dat hoort wel een beetje bij een sprookjespark.

Peter Reijnders

Peter Reijnders (geboren in 1900, gestorven in 1974) is de technische en creatieve man van de Efteling geweest en samen met de Anton Pieck, die de artistieke man was, heeft hij de Efteling gemaakt.

Peter werd door z'n zwager, burgemeester van der Heijden van Loon op Zand gevraagd om eens te kijken of hij de Efteling, dat toen nog een sport/natuurpark was, aantrekkelijker kon maken voor het publiek.

Peter, een bekende filmmaker, die al veel prijzen gewonnen had, vond het een hele uitdaging.

Hij had al het idee hoe hij dat ging doen.

Het bedrijf Philips had in Eindhoven in 1951, voor hun 60-jarige bestaan een soort sprookjestuin cadeau gedaan aan de bevolking. Peter wilde die tuin blijvend maken en in de plaats Gennep opnieuw opbouwen.

Maar dat mislukte, het idee gebruikte hij wel voor de voor de Efteling.

De eerste tien sprookjes die in de Efteling zouden komen moesten het publiek gaan verbazen, dus Peter gebruikte al zijn technische en creatieve kennis om oplossingen te vinden om delen van sprookjes te laten bewegen.

Hij gebruikte daarvoor bijv. elastiekjes, korsetbaleinen, houtje-touwtjes, voetballen, bandrecorders en technieken uit het draaiorgel.

Samen met de decors van Anton Pieck werd het allemaal heel mooi.

De sprookjes waar hij o.a. aan meewerkte zijn: de Muzikale Paddestoelen, de Rode Schoentjes, de (eerste) Chinese Nachtegaal, Doornroosje, Ezeltje Streckje en de Vliegende Fakir.

Samen met Henk Knivens bedenkt en ontwikkelt hij in 1959 Holle Bolle Gijs.

Deze attractie, die vraagt om afval: papierrr...hierrr....en als je er wat in stopt zegt hij netjes: dank ....uw.....wel.

Holle Bolle Gijs is bekend geworden over de hele wereld.

En omdat iedereen het heel leuk vindt afval in zijn mond te stoppen is de Efteling een heel schoon park geworden. Het laatste sprookje waar Peter Reijnders aan heeft meegewerkt is de Indische Waterlelies, een sprookje geschreven door koningin Fabiola van België.

In 1967 stopt hij met zijn werk voor de Efteling,

Anton Pieck

Anton Franciscus Pieck werd geboren samen met zijn tweeling broer Henri op 19 april 1895 in Den Helder.

De broers konden allebei heel goed tekenen.

Anton won toen hij 11 was de eerste prijs met waterverf schilderij.

De prijs was: 5 tubes verf en fixeerspuitje.

Omdat ze zo goed waren deden ze de beroeps opleiding waar ze leerde tekenen, schilderen en beginselen van de kunstgeschiedenis.

Toen ze 14 waren haalde ze allebei de lagere akte tekenen.

En op 17 jarige leeftijd de middelbare akte.

Broer Henri ging verder met de vervolgopleiding aan de Amsterdamse Academie voor Beeldende

Kunsten, hij werd als echte kunstenaar beschouwt. Er werd gedacht dat Henri de betere tekenaar van de twee was, maar ze hadden het mis.

Anton werd gevraagd of hij tekenleraar wilde worden bij de school waar ze allebei hun middelbare akte hadden gehaald.

Anton ging lesgeven, omdat hij uit een arm gezin kwam en er voor koos een vast inkomen te hebben.

In 1920 werd hij leraar op het Kennemer Lyceum in Overveen.

Veertig jaar tot aan zijn pensioen heeft hij les gegeven aan het lyceum.

Ondertussen heeft hij vanaf 1950 getekend en ontworpen voor de Efteling.

Toen hij stierf op 25 november 1987 liet hij tienduizenden tekeningen, aquarellen, schilderijen, etsen en houtsneden na.

Hij was absoluut de bekendste Nederlandse illustrator van de twintigste eeuw.

Niet alleen in Nederland maar ook tot over de grens.

De Efteling van jaar tot jaar

1952 - 1960

1952

Het officiële begin van de Efteling.

Op 31 mei is het dan zover, het sprookjesbos –ontworpen en getekend door Pieck en uitgevoerd door Reijnders- wordt geopend. De kosten voor het Sprookjesbos waren ongeveer 30.000 gulden (13.617 euro).

Op de eerste dag kwamen er niet zoveel bezoekers, maar de volgende dag was het Pinksteren, toen kwamen er heel veel families kijken naar de sprookjes en spelen in de speeltuin.

Een entreekaartje kostte 50 cent (0.23 eurocent) voor de speeltuin en 60 cent (0.26 eurocent) voor het park. Als je naar allebei wilde moest je 80 cent (0.36 eurocent) betalen.

Het Sprookjesbos bestond uit 10 attracties: het Kasteel van Doornroosje, de Kabouterhuisjes, Langnek, de Chinese Nachtegaal, het Stoute Prinsesje (papagaai), de Put van Vrouw Holle, Kleine Boodschap (toiletten), Sneeuwwitje en de zeven Dwerfen, de Kikkerkoning met de gouden bal en de Magische Klok op het Herautenplein. Daaromheen was de speeltuin, vijvers, het Theehuis, een souvenirhuisje, vier tennisbanen, een kinderbad en een groot stuk natuur. Het hele park is dan 65 hectare groot.

1953

Er komt een Café-restaurant bij, met uitzicht op de grote vijver waar vanaf nu gekanood en geroeid kan worden

Op 8 augustus wordt het openluchtzwembad geopend. Bezoekers die hier gebruik van willen maken, moeten hier wel apart voor betalen.

De speeltuin krijgt er schommelpaarden bij en een EHBO-post.

In het Sprookjesbos worden Doornroosje, de kok, de koksmaat en de schildwacht in en bij het Kasteel gezet.

De Rode Schoentjes gaan voor het eerst dansen.

Bezoekers kunnen een plattegrond kopen van de Efteling voor 15 cent (0.07 eurocent).

1954

Ook dit jaar wordt er weer flink uitgebreid. Het Sprookjesbos krijgt een vijver rond de kikkerfontein. De Heksenpoort en het Liefdeslaantje met de Magische Liefdesbron worden geopend.

Bij de speeltuin komt een kinderspoor met traptreintjes, die namen krijgen zoals: Valk, Arend en Reiger.

Het Anton Pieckplein is ook klaar. Als dit plein, ontworpen door Pieck op 5 juni geopend wordt is Pieck heel boos. Hij had namelijk een heel mooi plein ontworpen met een souvenirshop, poppenkast en mooie poorten, maar er hing een groot rood bord op het plein waarop met grote letters IJS opstond. Dit paste helemaal niet in zijn ontwerp. De directeur zei toen in zijn toespraak: meneer Pieck, ik kan zien dat u heel boos bent om dat bord, dus u mag het weghalen. Toen Pieck het bord weggehaald had was hij heel verbaasd en ook heel erg blij, want toen zag hij dat er onder dat lelijke bord een heel mooi bord zat met de naam Anton Pieckplein.

Op 11 augustus komt de familie Hagdorn uit België als miljoenste bezoeker bij de Efteling en dat is wel heel bijzonder voor een park die pas twee jaar open is. Als cadeaus krijgen ze een volledige keukenuitzet, verschillende soorten speelgoed, één kist sigaren en een vijfdelige taart.

Dit komt natuurlijk in alle kranten te staan en ook het koninklijk huis hoort hiervan en omdat ze ook wel willen weten welk park zo snel zoveel bezoekers krijgt komt op 19 augustus Prinses Margriet samen met twee hofdames en een rechercheur een kijkje nemen in de Efteling.

1955

Omdat het bij de stoomtreintjes zo druk is en er vaak hele lange wachtrijen staan, worden er meer treintjes in gebruik genomen. Het zijn er nu 21 en ze hebben allemaal een vogelnaam.

Hans en Grietje komen in het Sprookjesbos wonen.

Onder leiding van Pieck wordt een oude carroussel uit de 19^e eeuw gerestaureerd en die mag dan zijn rondjes gaan draaien in de Efteling.

Burgemeester van der Heijden zorgt ervoor dat de Efteling er een groot stuk bos- en landbouwgrond bij krijgt. De gemeente koopt het en de Efteling betaald aflossing en rente hiervoor en zorgt dat het een mooi wandelbos wordt. Later in

1959 koopt de Efteling het helemaal van de gemeente.

Eén van de eerste en wonderlijkste snoepautomaten in Nederland komt in de Efteling. De Kip die na inworp van een dubbeltje een ei legt, waar snoep in zit. De eieren zijn gemaakt door een monnikenklooster in Tilburg voor een halve cent per stuk. In het eerste jaar legt de kip al 136.000 eieren.

1956

De Stoomcarrousel, die de Efteling een jaar eerder gekocht heeft, wordt in gebruik genomen. De oude carrousel die stond opgeslagen in een loods kostte de Efteling 15.475 gulden (7.022 euro). Onder leiding van Pieck werd ook deze opgeknapt.

Ezeltje Streckje wordt op zijn voetstuk geplaatst. Als je er een dubbeltje ingooit begint hij te balken en komt er een munt onder zijn staart vandaan. In het begin waren het chocolademunten, nu niet meer.

Het bezoekersaantal is opgelopen tot ongeveer 700.000 per jaar.

1957

Dit jaar komt er niet veel bij in de Efteling. Er zijn wat kleine uitbreidingen in de speeltuin, maar niets groots. De toegangsprijs wordt dit jaar wel verhoogd naar 1 gulden (0.45 eurocent).

Voor het eerst komen er minder bezoekers in de Efteling, ongeveer 660.000, waardoor de Efteling dit jaar verlies lijdt.

1958

De Vliegende Fakir begint dit jaar heen en weer te vliegen tussen zijn torens. De vlucht is 30 meter lang en gaat over een bed van 1000 tulpen. De tulpen van weerbestendig plastic zitten vast in kurk dat op water dobbert. Tijdens het fluitspel van de Fakir wordt het waterpeil omhoog en omlaag gebracht, waardoor het lijkt of de tulpen groeien door het fluiten van de Fakir. Door een speciale vinding van Reijnders komt er zelfs één tulpe eerder op dan alle anderen.

1959

Omdat er zoveel bezoekers per jaar komen, voor die tijd is ruim 700.000 erg veel, heeft de Efteling veel last van zwerfvuil. Er zijn wel veel afvalmanden met Klein Duimpje erbovenop, maar de mensen gooien hun afval ook gewoon op de paden en in de bossen.

Reijnders en Knuivers bedenken dé oplossing: Holle Bolle Gijs. Het succes van deze veelvraat is zo groot dat kinderen het hele park afzoeken naar papier wat ze hem kunnen geven en als dat er niet meer was gaven ze hem de bladeren van de bomen. Daarom moest er na een paar maanden al een hek om heel veel bomen en struiken gezet worden, maar van het afval waren ze af.

De kosten van Holle Bolle Gijs was 700 gulden (318 euro), heel goedkoop dus.

1960

Omdat de Efteling vindt dat mensen meerdere dagen in het park moeten kunnen blijven wordt dit jaar een bungalowpark geopend. Het Kraanven heeft 40 huisjes, een café-restaurant, een openluchtzwembad en een tennisbaan. Het is één van de eerste bungalowparken in Nederland. Later komt er ook nog een manege bij. Het park blijft er tot halverwege de jaren tachtig, dan stopt het.

In het park staat sinds 1953 al een houten tafereeltje van roodkapje en de wolf, maar als dit jaar het huisje van grootmoeder klaar is, wordt dat weggehaald.

De betoverde Eend komt er ook bij. Nadat je er geld in hebt gegooid, zingt de eend een versje:

Hier is de eend die knipogend zegt

In 't ei zit zilver door mij gelegd.

Er komt dan een ei uit met zilverkorrels, die bakkers gebruiken om taarten te versieren. Normaal gebruikten bakkers maar heel weinig van deze korrels op een taart, maar omdat de eend heel veel eieren moet kunnen leggen, worden honderden kilo's besteld. Zoveel dat de fabriek die dat maakt bijna failliet gaat.

1961 - 1970

1961

Dit jaar wordt gevierd dat de Efteling 10 jaar bestaat. Alle kinderen tot 12 jaar krijgen een kopie van een aquarel van Anton Pieck mee naar huis en elke duizendste bezoeker krijgt een Efteling Sprookjesboek. Er komen ongeveer 863.000 bezoekers.

De 7 miljoenste bezoeker die dit jaar in de Efteling komt krijgt een auto, een DAF.

1962

Er komen weinig nieuwe dingen bij, alleen Spiegeltje aan de Wand uit het verhaal van Sneeuwwitje. Verder worden er alleen wat dingen opgeknapt, bijv. nieuwe jurken voor Doornroosje en Sneeuwwitje.

1963

Ook dit jaar geen bijzondere attracties, alleen de inrichting van het Sprookjesmuseum en er worden grammofoonplaten gemaakt met sprookjes en kinderhoorspelen. In het museum hangt een mandje met de onzichtbare kleren van de keizer en er liggen spullen uit sprookjes in vitrinekasten.

1964

Er wordt een begin gemaakt met de ontwikkeling van het sprookje de Indische Waterlelies, geschreven door koningin Fabiola van België.

In het Sprookjesbos de Dansende Dolfijn, die waterfiguren spuit op muziek. In de speeltuin komt een ponymolen en er komt een dierenweide met o.a. ezels, geiten, herten, pauwen en konijnen. Een aantal jaar later wordt dat weer gesloten omdat de Efteling geen dierentuin wil worden.

1965

De entreprijs wordt verhoogd naar 1.50 gulden (0.68 eurocent) en er moet ook parkeergeld worden betaald, 0.25 cent (0.11 eurocent).

Er komt een nieuw souvenirwinkeltje op het Herautenplein en Knuppeltje-uit-de-zak kan nu bewegen, dat was eerst niet zo.

Ton van de Ven

Antonius Hendrikus Maria van der Ven (geboren 1 januari 1944 in Eindhoven) kwam op 1 april 1965 werken bij de Efteling. Hij werd Chef van de afdeling Onderzoek en Ontwikkeling.

Hij heeft de Academie voor Industriële Vormgeving in Eindhoven gedaan.

In het begin vond hij het werk erg moeilijk, omdat hij een andere stijl van werken had dan Anton Pieck, maar na een poosje ging hij dat leren en wist toen goed hoe hij dingen in de stijl van de Efteling moest ontwerpen. Van 1967 tot 1970 is Ton even uit dienst geweest van de Efteling om bij een bedrijf in Duitsland te gaan werken. Daar maakte ze bewegende figuren. Anton Pieck haalt hem over om weer terug te komen.

Ton van der Ven heeft o.a. het Volk van Laaf, Villa Volta en Droomvlucht ontworpen.

Nu is hij Creatief Directeur van de Efteling.

1966

Dit jaar is de opening van de Indische Waterlelies. Koningin Fabiola komt zelf niet naar de opening, maar ze stuurt iemand anders. Een jaar later komt ze wel kijken hoe haar sprookje eruit ziet.

Het waterorgel wordt ook in gebruik genomen.

Dit jaar komen er meer dan 1.1 miljoen bezoekers.

1967

Er komen geen nieuwe attracties.

1968

De Efteling komt los van gemeente Loon op Zand en wordt een aparte stichting. Het heet: De Stichting tot exploitatie van Stichting Natuurpark "De Efteling".

1969

De stoomtrein gaat rijden. Aagje, een Duitse locomotief uit 1911, trekt 6 wagons door het park. De wagons zijn ontworpen door Pieck en gemaakt door de mensen van de Efteling. Het spoor is 1800 meter lang en er kunnen per keer 150 mensen mee.

Op de speelweide wordt een grote tent neergezet en Circus Roberti geeft elke dag een paar voorstellingen.

Om nog meer natuur in het park te krijgen wordt er een plantentuin aangelegd. Bezoekers kunnen daar ook voorlichting krijgen over de groei en ontwikkeling van de planten.

1970

De manege gaat weg.

1971 -1980

1971

Het Diorama wordt geopend. Dit is een 3-d miniatuurwereld waar treintjes en auto's rijden door tunnels en over bergen. Alles is op schaal gebouwd.

1972

De Efteling wint de Pomme d'Or, de hoogste prijs die je kan winnen in het toerisme.
Het Bewoonde Kabouterhuis komt in het Sprookjesbos.

1973

De toegangsprijs wordt opnieuw fors duurder. Een kaartje gaat nu 3.50 gulden kosten (1.59 euro). De bezoekers vinden het niet zo erg, omdat je gratis van alle attracties gebruik mag maken.
De Wolf en de zeven Geitjes komen in de Efteling wonen.

1974

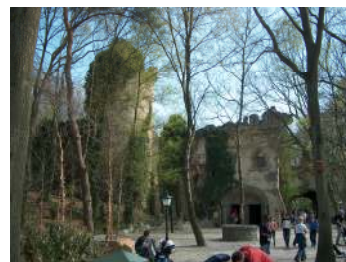
Stoomtrein Aagje krijgt er een collega bij, deze heet Moortje. De spoorlijn wordt verlengd en krijgt een nieuwe halte op de ST. Nicolaasplaets.
In de speeltuin komt de hoogste glijbaan van Nederland en in het Sprookjesbos komt een holle boom waar diep onder in een kabouter muziek speelt. Die muziek is te horen uit de paddestoelen, die langs de paden in het Sprookjesbos staan.

1975

Er wordt een begin gemaakt met het ontwerp voor het Spookslot. De kosten hiervoor zullen ongeveer, denken ze, 2.7 miljoen gulden (1.23 miljoen euro) zijn.
Anton Pieck neemt officieel afscheid van de Efteling, hoewel hij nog enkele jaren advies blijft geven en op werkbezoek komt. Ton van de Ven neemt zijn werk over.

1976

Dit jaar viert de Efteling haar 25 jarig bestaan, als je rekt vanaf 1951. Dit wordt alleen gevierd met een feestje voor het personeel. Voor de bezoekers besluit de Efteling het feest te vieren in 1978 met de opening van het Spookslot. Als cadeau heeft het personeel een 15 meter hoge fontein in de siervijver gegeven.
Tussen de roei- en kanovijver wordt een Wankelbrug gebouwd. Als je eroverheen loopt maakt de brug een golvende beweging naar voren, waardoor het moeilijk lopen is. Deze brug bestaat nu niet meer.

1977

Na jaren van onderhandelen kan de Efteling eindelijk af van de voetbalvelden, die er nog steeds bijhielden.
Er komen 20 nieuwe roeiboten in de roei- en kanovijver en er is een nieuwe winkel; In den Ouden Marskramer.

1978

Dit jaar komen er bijna 1.5 miljoen mensen naar de Efteling. Dit komt vooral door de opening van het Spookslot. I.v.m. het zilveren jubileum wordt er door het Bureau Herdenkingszegels in Vlaardingen een speciale postzegel en ook enveloppen uitgegeven. Deze zijn ontworpen door Anton Pieck.
De 25 miljoenste bezoeker komt op 8 augustus in het park. Als cadeau krijgt hij 10.000 gulden.
Er komt weer een stoomlocomotief bij, deze heet Neeffe. Hij rijdt tot 2001 en mag dan op een mooi plekje op het ST Nicolaasplaets blijven staan.

1979

In het Sprookjesbos krijgt Langnek een nieuw lijf en een langere nek. De nieuwe attractie is: Draak Lichtgeraakt. De draak, die met rokende neusgaten de schat moet bewaken komt op de plaats van de Chinese Nachtegaal, die dus voorlopig weg gaat uit de Efteling.
Op zaterdag 19 mei wordt in de Efteling de UNICEF-kindermanifestatie gehouden, die in het teken staat van het Jaar van het Kind. Met ongeveer 900 kinderen en de komst van prinses Beatrix wordt het een groot succes.

1980

Een nieuw deel van het Kabouterdorp wordt geopend en de speeltuin krijgt er een fietsenmolen bij. In de Vonderplas gaan 24 radiografische bootjes varen.

1981 - 1990

1981

Om meer jongeren aan te trekken gaat dit jaar de Python voor het eerst zijn rondjes draaien. Deze achtbaan is 750 meter lang en de topsnelheid in de vrije val is 75 km. per uur. Voor de mensen die niet van loopings en kurkentrekkersbochten houden is er de Gondoletta. In deze bootjes kunnen bezoekers een rustig tochtje maken over de siervijver en kijken naar de vele bloemen en planten die daar omheen staan.

De Game Gallery is er voor mensen die van spelletjes houden.

Het Kasteel van Doornroosje wordt gerestaureerd en er wordt een torenkamer ingebouwd voor de boze fee.

In den Spreuwenpot, later omgetoverd tot Likkebaerd, kunnen de mensen poffertjes komen eten.

1982

Het schommelschip de Halve Maen is klaar voor gebruik. Het schip is 27 meter lang en heeft een uitzwaaihoogte van 25 meter. Er kunnen 85 mensen per keer in. Het schip is daarmee het grootste en spectaculairste schip ter wereld tot dan toe.

De 30 miljoenste bezoeker komt op 4 juni in het park. Het is de 7 jarige Siger Vonk uit Amsterdam. Hij en al zijn klasgenootjes krijgen een feestdag in de Efteling.

1983

De pirâna, een wildwaterbaan, wordt geopend door mr. Pieter van Vollenhoven.

Een record aantal bezoekers komt naar de Efteling, ruim 2.1 miljoen. Dit is nog nooit voorgekomen in een attractiepark.

1984

Een druk jaar voor de Efteling. De spoorlijn wordt verlengd en er komen 3 nieuwe attracties bij. d'Oude Tuffer, een baan met T-fordjes, die rondjes draaien op een baan, Polka Marina, een soort bootjesdraaimolen en Carnaval Festival.

Carnaval Festival is ontworpen door Joop Geesink, die adviseur was voor de Efteling. Geesink is vooral bekend geworden door Loekie van de STER-reclames. Bij deze attractie zit je in een soort wagentje en ziet hoe veel landen van de wereld feestvieren. De muziek die je de hele tijd hoort is gemaakt door Ruud Bos. Hij wordt daardoor de huiscomponist van de Efteling. Later maakt hij bijv. ook de muziek voor Fata Morgana, Villa Volta en Droomvlucht.

1985

De Bobsleebaan wordt geopend en Koningin Juliana mag als eerste een muntje in de nieuwe Wensbron gooien. De opbrengst van deze Wensbron gaat naar projecten voor kinderen over de hele wereld. Bezoekers gooien heel wat geld in de Wensbron bijv. in 2001 was de opbrengst 7294 euro.

1986

Om het 35 jarig bestaan te vieren wordt er een tentoonstelling in de Efteling gehouden met 300 prenten van Anton Pieck, die hij heeft gemaakt voor de Efteling.

Fata Morgana, een bootreis door de Sprookjes van 1001-Nacht, wordt geopend.

1987

De Pagode gaat de lucht in. Deze vliegende, ronddraaiende Thaise tempel geeft bezoekers een mooi gezicht hoog boven de Efteling. De Pagode kan in één keer 120 bezoekers 45 meter boven de Efteling laten zweven. Op 24 november sterft Anton Pieck.

1988

De Trollenkoning voorspelt vanaf zijn troon in het Sprookjesbos de toekomst.

Monsieur Cannibale laat de bezoekers ronddraaien in zijn kookpotten.

Natuurpark de Efteling wordt vanaf nu alleen maar De Efteling.

1989

Pardoes wordt geboren. Hij komt eerst alleen als logo op het Eftelingbriefpapier, maar later ook op de entreekaarten en draagtassen. Hij is dan nog maar in 2-d. Later komen er ook poppen en komt Pardoes ook in levenden lijve rondlopen in de Efteling. Pardoes moest het geloof en de fantasie van mensen in sprookjes

beschermen. Na een poosje krijgt Pardoes gezelschap van een vriendinnetje: Pardijntje. Inmiddels zijn er ook stripverhalen en cd's van Pardoes en Pardijntje te koop. Bij het zwembad gaat de stop eruit, het past niet meer bij de Efteling. Het lege bad wordt overkapt en krijgt de functie van theater. Ook de tennisbanen gaan weg.

Pardoes

Ver, ver weg..... tussen de sterren op een geheime plek in het heelal, ligt de planeet Symbolica.

Op deze planeet woonde Pardoes, de Tovernar. Elke dag kreeg hij les van zijn leermeester, de Grootmagister en leerde hij ijverig uit het grote boek der kennis 'Het Boek Der Zeven Waarheden'.

Op een dag was het zover. Pardoes slaagde met glans voor de proeve van bekwaamheid die de Grootmagister hem afnam. Als beloning werd Pardoes aangesteld als bewaker van de fantasie en naar de Efteling getwinkeld.

Sinds dien kennen we Pardoes als gastheer van de Efteling waar hij de bezoekers verwelkomt en rondleid in een 'Wereld vol Wonderen'. Pardijntje is het vriendinnetje van Pardoes. Pardijntje vindt Pardoes aardig, maar zoekt en vindt haar eigen weg.

1990

De reclameboodschap: 'De Efteling doet Wonderen' die dit jaar wordt gebruikt is vooral bedoeld voor een nieuwe attractie: Het Volk van Laaf. Het is een Luilekkerland waar figuurtjes, die tussen trollen en kabouters inzitten, je altijd vrolijk maken. Het verhaal achter dit volk is: vele miljoenen jaren gelden leefde het vrolijke Volk van Laaf op de Noordpool. De Laven leefden er zorgeloos in een tropisch paradijs.....totdat de IJstijd aanbrak. Oervader Laaf liet een groot gat graven in de warme schoot van Moeder Aarde, zodat zijn volk kon vluchten voor de kou en het ijs. Daarmee begon de lange, leerzame reis door het binnenste van de aarde, over oliezeeën en lavastromen, op zoek naar een nieuwe, veilige plaatst om te wonen. Helaas legde Oervader Laaf voor het begin van de reis al 'het Grote Lood'. Zo moest Oermoeder Lot, de moeder van allen Laven, haar wonderlijke volkje alleen begeleiden op hun avontuurlijke tocht.

Na een lange reis kwamen ze uit een gat in de grond in de Efteling, in hun eigen dorp 't Lavenlaar..... waar bezoekers kunnen zien hoe zij leven.

1991 - 2000

1991

De houten achtbaan de Pegasus is klaar voor gebruik.

1992

De Efteling viert haar 40 jarig jubileum. Nadat er verschillende startdatums zijn genoemd van de Efteling, hebben ze besloten om de opening van het Sprookjesbos in 1952 te houden als officiële startdatum. Dit wordt gevierd met een tentoonstelling en een expositie over Anton Pieck en er wordt een monument onthuld voor de 3 mannen die de Efteling "gemaakt" hebben: Anton Pieck, Peter Reijnders en Van der Heijden.

Het Eftelinghotel is klaar en de eerste gasten kunnen er gaan slapen.

Een nieuwe stoomlocomotief komt in de Efteling rijden. Haar naam is Trijntje

In november krijgt het park de Applause Award en mag zich hierdoor 2 jaar lang het beste attractiepark van de wereld noemen.

1993

Droomvlucht is klaar. Deze attractie, die eigenlijk al een jaar eerder geopend had moeten worden, brengt de bezoeker in een wereld van koning Oberon, elfjes en feeën, kabouters, trollen en bosgeesten. Tijdens de 7 minuten durende rit hoor je verschillende soorten muziek en ruik je allerlei geuren en zie je de sprookjeswereld bij dag en bij nacht.

Droomvlucht is een ontwerp van Ton van der Ven.

Een recordaantal van 2.7 miljoen bezoekers komt in de Efteling.

1994

Dit jaar geen nieuwe attracties.

Samson en Gert geven verschillende voorstellingen per dag in het openluchttheater.

1995

Het Efteling Golfpark wordt geopend.

Voor de kleine gasten is er een nieuwe speeltuin en een Kinder Avonturen Doolhof.

De Monorail in het Volk van Laaf wordt elektrisch gemaakt, zodat je niet meer hoeft te trappen.

Dit jaar herdenkt de Efteling dat het 100 jaar geleden is, dat Anton Pieck geboren is. Ze schrijven daarvoor een wedstrijd uit onder basisscholen. Ze moeten een nieuw sprookje schrijven. De winnende school is de Nutsbasisschool Burgst uit Breda. Ze krijgen een prijs van 50.000 gulden (22.689 euro). De helft van dat bedrag mogen ze zelf besteden waaraan ze willen, de andere helft moeten ze aan een goed doel geven.

1996

De Efteling krijgt een nieuwe ingang: Het Huis van de Vijf Zintuigen. Dit is een sprookje over een koning die 5 zonen had. Elke zoon had een goed ontwikkeld zintuig: de eerste kon heel goed ruiken, de tweede heel goed zien, de derde heel goed horen, de vierde heel goed voelen en de vijfde heel goed proeven. Toen de koning stierf had hij geen opvolger aangewezen en de zonen waren zo verdrietig dat ze na een poosje al hun krachten verloren. Ze werden doof en blind en konden niet meer ruiken, voelen en proeven. Pardoes, de hofnar, kreeg toen een visioen: de koning vertelde hem daarin dat alle zonen hun krachten moesten bundelen, dan zou alles weer goed komen. Pardoes zorgde daarvoor en als dank bouwde het volk een huis waar de koningszoenen konden wonen: Het Huis van de Vijf Zintuigen.

Een nieuwe attractie is Villa Volta. Dit is een verhaal over Hugo van de Loonsche Duynen. Hij is de leider van de roversbende 'de Bokkenrijders'. Als hij het altaar van een klooster leeggeroofd wordt hij vervloekt. Hij zou geen rust meer vinden tot iemand met een heel eerlijk geweten in zijn huis komt. Tot die tijd lijken de wanden, vloer en plafond in zijn huis niet op zijn plaats te willen blijven.

Voor deze attractie krijgt de Efteling een internationale prijs.

De 60 miljoenste bezoeker komt in de Efteling.

Voor de eerste keer heeft de Efteling een Zeven Mijls Zomer: het park is dan in juli en augustus open van 10.00 tot 22.00 uur.

1997

De Efteling viert haar 45^e verjaardag met het thema: de Traktatie van het jaar.

Er zijn speciale maandtraktaties, langere openingstijden en veel live optredens van bijv. Samson en Gert en een Sprookjesshow.

De 65 miljoenste bezoeker komt in het park.

1998

De Vogelrok wordt geopend. Dit is een supersnelle achtbaan in het donker.

In het sprookjesbos komen Repelsteeltje en de Reus en Klein Duimpje wonen.

In het Efteling Theater speelt een gloednieuwe Sprookjesshow.

1999

Dit jaar is de Efteling 'De Schatkamer van de Sprookjes'. Er komen verschillende sprookjes bij. Het paleis van de keizer uit de Chinese Nachtegaal, Knuppel uit de Zak, de Herberg uit Ezeltje Streckje en het kasteel van de Stiefmoeder van Sneeuwwitje.

De Stoomtrein krijgt er een nieuw station bij.

De Efteling krijgt een Big E Award voor de beste Sprookjesshow van de wereld.

Voor het eerst is de Efteling ook in de winter open. Het park wordt dan omgetoverd tot een winters sprookje.

De Efteling maakt een start met het verdelen van het park in 4 verschillende rijken.

Elk rijk heeft zijn eigen onderwerp. Die onderwerpen komen voor in de attracties, winkels en de horecagelegenheden.

De vier rijken in de Efteling

Het Marerijk: in het Marerijk is het onderwerp Sprookjes. Je kan hier door het sprookjesbos lopen en wat lekkers halen in de kraam van Kogelooog. Kogelooog is een van de Zes Dienaren.

Het Ruigrijk: in het Ruigrijk staan sensatie en snelheid centraal. Je kunt hier bijv. In de Python stappen.

Het Anderrijk: in het Anderrijk is het onderwerp verwondering. Je kunt hier een verzameling van verschillende volken (culturen) vinden bijv. In de Fata Morgana.

Het Reizenrijk: in het Reizenrijk kun je verder dan je in je dromen of wensen ooit bent geweest. Je ziet er veel kleuren en muziek. Het Carnaval Festival is hier een voorbeeld van.

2000

Het jaarthema is: 'De Mooiste Momenten beleef je weer in de Efteling'.

De Efteling opent de Pardoes Promenade en Efteling Brink.

De trapteintjes van het kinderspoor worden verbeterd en heropend.

Behalve de gastheer Pardoes bergroet ook Pardijntje de bezoekers in levende lijven.

Voor de tweede keer is de Efteling ook in de winter geopend. Er komen ongeveer 263.000 bezoekers naartoe.

2001 - 2005

2001

Sterren stralen in de Efteling als nooit tevoren! Entertainment speelt dit jaar de hoofdrol.

Bekende sterren uit de bekroonde sprookjesshow zullen dagelijks stralen in het Efteling Theater.

Nieuw dit seizoen zijn internationalen sterren, die worden binnengebracht voor de spectaculaire Efteling on Ice-show, die het hele seizoen drie tot vier keer per dag wordt opgevoerd.

Aan het eind mag de Efteling voor deze voorstelling een 2^e Big E-award in ontvangst nemen.

In de loop van het jaar krijgt Raponsje een plek in het sprookjesbos.

De 75 miljoenste bezoeker komt naar de Efteling.

2002

De Efteling bestaat 50 jaar en viert dat met een feestagenda.

De twee grootste cadeaus zijn de nieuwe attractie PandaDroom die in samenwerking met het Wereld Natuur Fonds tot stand is gekomen en het nieuwe Efteling Theater. De magiër Hans Klok geeft daar dagelijks een Wonderlijke Efteling Show.

Andere bijzondere jubileumactiviteiten zijn een jubileumtentoonstelling, een documentaire en het boek 'Efteling, Kroniek van een sprookje' waarin de vijftigjarige historie wordt verteld.

De Efteling organiseert weer de Anton Pieck Prijs, waarbij alle basisscholen in Nederland en Vlaanderen worden uitgenodigd om een origineel sprookjesboek te maken met als thema "Het is feest in het Sprookjesbos".

Er wordt een speciale jubileumpostzegel uitgegeven.

2003

Het Efteling-seizoen ademt de sfeer van de vier jaargetijden.

In het voorjaar trapt de Efteling af met tal van lenteactiviteiten zoals het Zandsculpturenfestival *Sprookjesstrand*. Het vernieuwde Anton Pieck Plein, uitgevoerd in de typische Anton Pieck-stijl wordt geopend. Ook de foyer en het theaterrestaurant van het Efteling Theater zijn klaar.

De vernieuwde Wonderlijke Efteling Show, met magiër Christian Farla, Nederlands kampioen in 1999 en 2001, staat weer op de planken in het Efteling Theater. De show wordt beloond met de derde 3^e Big E-award.

Voor de vijfde keer is er een Winterefteling.

2004

De vier seizoenen staan centraal in de Efteling. De Ganzenfanfare en een sprookjesachtige eenhoorn krijgen een plaatsje in het park en wordt de leukste opa of oma van Nederland gekozen.

De Efteling opent het nieuwe Efteling Museum, vol oude Efteling-attributen en er is extra aandacht voor het groen in het park.

2005

Het Meisje met de Zwavelstokjes is het nieuwste sprookje in de Efteling.

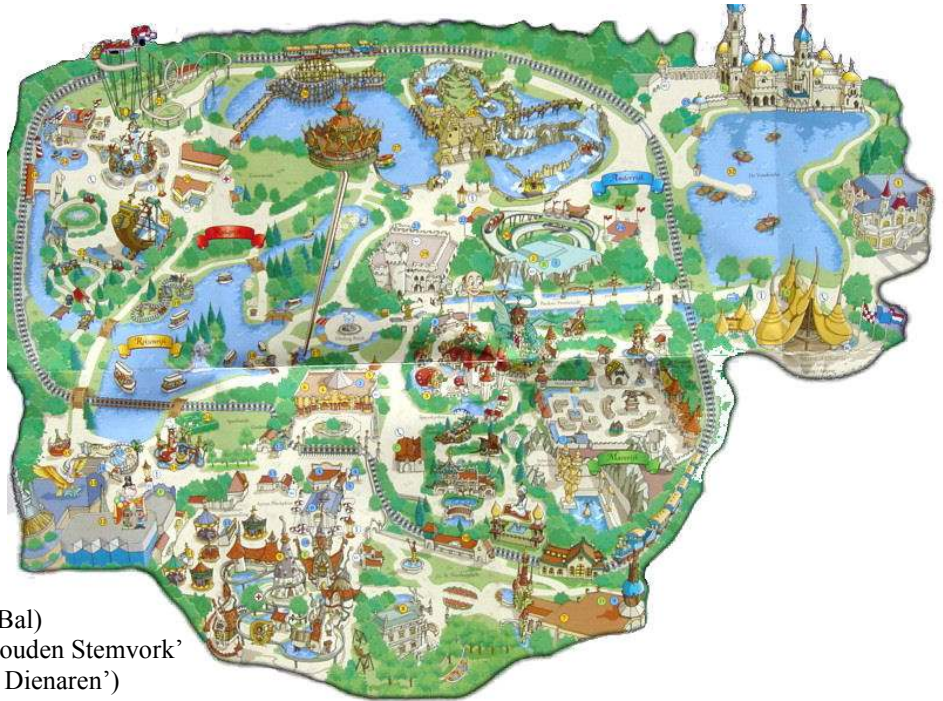
Loekie, van de STER-reclame, komt wonen in het Carnaval Festival.

Dit jaar is het Hans Christiaan Andersen-jaar in de Efteling. De Deense sprookjesschrijver van bijv. de Rode Schoentjes, het Meisje met de Zwavelstokjes en de Kleine Zeemeermin is dit jaar 200 jaar geleden geboren. Dit wordt o.a. gevierd met een tentoonstelling in het Efteling-hotel. Ook wordt er 4 tot 5 keer per dag een 30 minuten durende sprookjesshow in het theater opgevoerd waarin steeds 2 sprookjes van hem centraal staan.

Sprookjes en verhalen in de Efteling

Sprookjes in het sprookjesbos:

De Chinese Nachtegaal
Doornroosje
Draak Lichtgeraakt
Ezeltje strekje, Tafeltje dek je
Knuppel uit de zak
De tuinman en de Fakir
Hans en Grietje
Holle Bolle Gijs
De Indische Waterlelies
Klein Duimpje en de Reus
Kleine Boodschap (toiletten)
De Magische Klok
Raponsje
Repelsteeltje
De Rode Schoentjes
Roodkapje
Sneeuwwitje
De Wolf en de Zeven Geitjes
De Put van Vrouw Holle
De Kikkerkoning (de Gouden Bal)
Kabouterboom en –dorp ‘de Gouden Stenvork’
Langnek (het sprookje ‘de Zes Dienaren’)
De Wolf en de Zeven Geitjes
De Kleine Zeemeermin
De Trollenkoning
Het Meisje met de Zwavelstokjes

In het Sprookjesbos kun je ook nog de ‘muzikale’ paddestoelen horen. De muziek die daaruit komt wordt ‘gespeeld’ door de kabouter in de Kabouterboom

Overige sprookjes in het park:

De Kip met de Gouden Eieren
De Ganzenhoedster
Sprookjes van Duizend-en-één-Nacht
Het Volk van Laaf
Zwaan kleef aan

Nawoord

Eigenlijk is dit werkstuk nog lang niet klaar.

Het had wel 10x zo lang kunnen worden, want er is nog zoveel te vertellen over de Efteling.

Over al die verschillende onderwerpen bijv.

Marc Taminiau, die 6 jaar bij de Efteling heeft gewerkt en toen 'Het land van Ooit' heeft opgericht.

Over Paddeltje en Pardotje, de kleine vrienden van Pardoes en Pardijntje.

Over de uitbreidings plannen van de Efteling.

En nog véééééééééééééééééél meer.

Er is zoveel te vertellen over de Efteling, dat je er zelf maar beter naar toe kan gaan.

Efteling 'Een Wereld vol Wonderen'.

Bronvermelding

Boek : De Efteling Kroniek van een Sprookje – Henk van den Diepstraten.

Site : www.Efteling.nl

Krant: Algemeen Dagblad

Foto's zijn uit de privé collectie van Fabian Fool

Plaatjes van www.Efteling.nl